



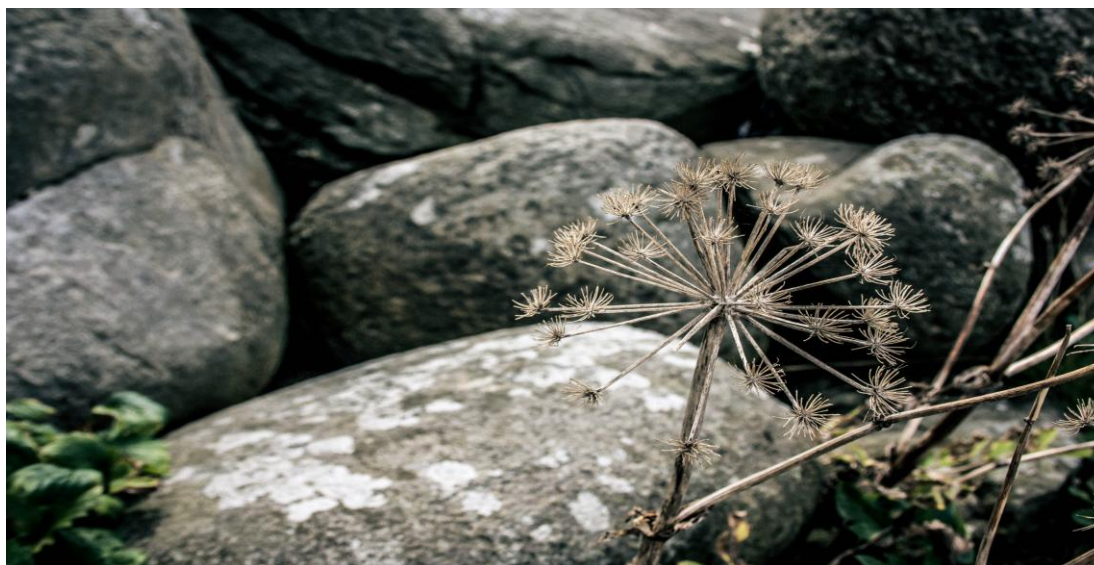
Handlings- og økonomiplan 2016-2019 – kortversjon

Sola kommune

Rådmannens forslag



Utfordrende tider



Vekstutsiktene i norsk økonomi er svekket. Lav oljepris og redusert aktivitet i petroleumsnæringen har ført til nedbemanning i oljebransjen i vår region. Dette, sammen med økende arbeidsledighet vil påvirke kommunens økonomiske rammebetingelser, og samtidig stille krav til vår evne til å levere velferdstjenester til befolkningen. Kontinuerlig fokus på forbedring, forenkling og fornying må fortsatt være vår viktigste strategi i de utfordrende tider som står foran oss.

Rogaland har de siste årene hatt sterk vekst som følge av stadig økende etterspørsel fra norsk olje- og gassindustri. Økt aktivitetsnivå i oljerelaterte bedrifter har medført økning i sysselsetting og investeringer, og det har gitt økt etterspørsel etter varer og tjenester også fra andre næringer. Dette har bidratt til en sterk vekst i regionen, som Sola kommune har vært en del av.

I det siste året har oljeprisen begynt å falle kraftig, og aktiviteten i petroleumsnæringen ser ut til å bli mye lavere enn tidligere antatt. Den lave oljeprisen og reduserte investeringer i oljebransjen har ført til nedbemanning i mange bedrifter i vår region. Arbeidsledigheten øker og per utgangen av september er bruttoledighet på 4,1 % både i Rogaland og Sola kommune.

Det forventes at den økonomiske veksten blir lavere. Så langt i år har Sola kommune ikke merket noen stor virkning i form av lavere skatteinntekter. Imidlertid er det rimelig å anta at redusert aktivitet i næringslivet og nedbemanning i oljebransjen, kombinert med økende arbeidsledighet, vil påvirke de økonomiske rammebetingelsene til kommunen i 2016.

Selv om befolkningsveksten viser noe nedgang i andre kvartal merker ikke kommunen noe endring i tjenesteetterspørsel. I tillegg er det humanitære

kriser som direkte påvirker Europa og Norge og som sannsynligvis på sikt vil påvirke Sola kommune også. Demografiske endringer, begrensede ressurser og økonomiske nedgangstider utfordrer velferdsstaten og tjenesteutviklingen på ulike måter. Kommunesektoren generelt ser et forventningsgap mellom innbyggernes forventninger til tjenester og det sektoren har økonomi til å levere. For å kunne opprettholde god kvalitet i tjenestene må vi ha evne til å tenke nytt og jobbe systematisk med omstilling og endring. Gjennom forbedring, forenkling og fornying ønsker vi å møte utfordringene med tjenesteutvikling og berede grunnen for robuste brukerrettede tjenester også i framtiden.

Gjeldende Kommuneplan er vedtatt for perioden 2015-2026. Innenfor kommuneplanens samfunnsdel har kommunestyret vedtatt fem satsningsområder:

1. Helsefremmende lokalsamfunn med ansvar for hverandre.
2. God oppvekst for alle.
3. Helhetlig lokalsamfunnsutvikling – Sola i regionen.
4. Bærekraftig økonomi.
5. Innovativ organisasjonsutvikling.



Disse satsingsområdene har vært bakteppe for rådmannens prioriteringer i denne planen.

Investeringsnivået i rådmannens forslag til Handlings- og økonomiplan 2016-2019 er høyt. Samlet investeringsbudsjett i planperioden er i overkant av kr 1,2 mrd. Selvfinansierte byggeprosjekt kommer i tillegg og investeringer for dette formålet er på kr 76 mill. i planperioden.

En stor del av investeringsbudsjettet går til videreføring og ferdigstilling av prosjekter som er vedtatt tidligere. De største investeringer er nytt sykehjem i Sola sentrum og nytt rådhus.

Rådmannens forslag til driftsbudsjett er resultat av strenge prioriteringer i budsjettprosessen.

Rådmannens vurdering er at Sola kommune

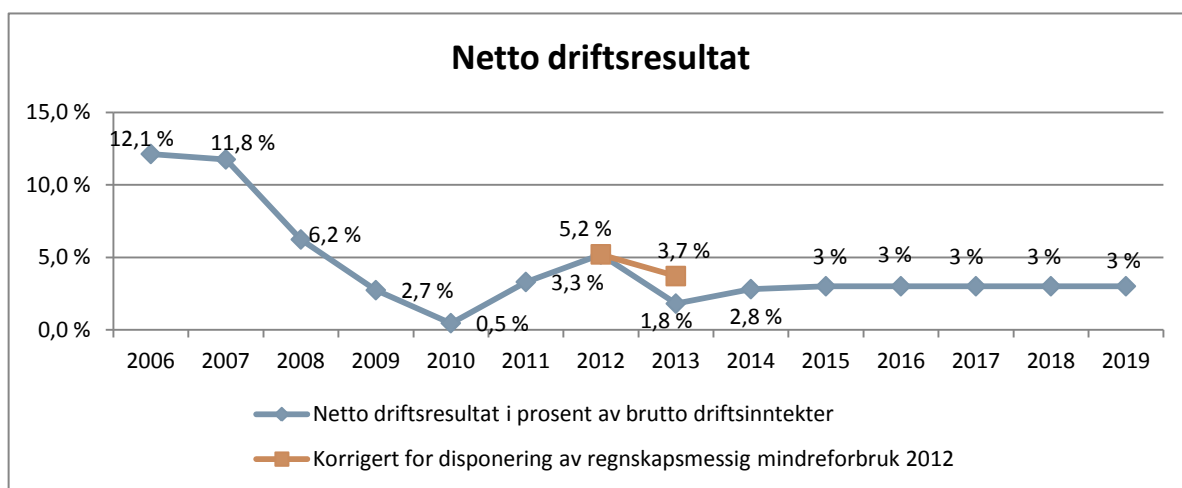
leverer tjenester av høy kvalitet til innbyggere i alle livsfaser. Sammenlignet med situasjonen i kommunesektoren for øvrig er vi i en sterk posisjon med gode og robuste tjenester.

Økonomiske måltall

For å sikre en bærekraftig kommuneøkonomi har Kommunestyret i Sola vedtatt følgende målsetninger:

- ✓ Netto driftsresultat minimum 3 % av kommunens brutto driftsinntekter.
- ✓ Gjeldsgrad – lånegjeld i % av brutto driftsinntekter – bør på sikt ikke være over 60 %.

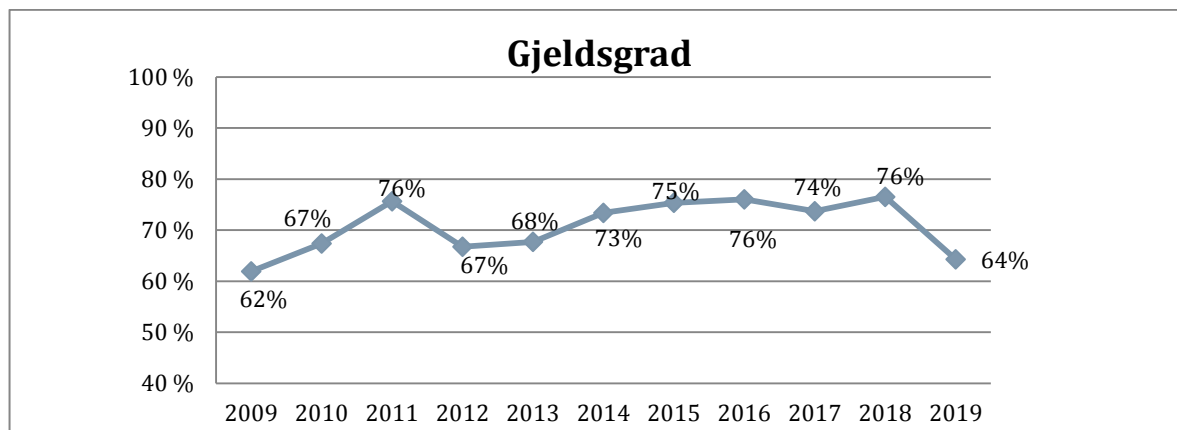
Rådmannen har i forslag til HØP 2016-2019 budsjettet med et driftsresultat på 3 % i 2016 og videre i planperioden, jamfør figur 1.



Figur 1

Videre legger rådmannen til grunn at gjeldsgrad (eksklusive startlån og lån for mellomfinansiering av selvfinansierte byggeprosjekter) blir på 76 % i 2016, 74 % i 2017, 76 % i 2018 og 64 % i 2019, jamfør figur 2. Dette er høyere enn måltallet, men

rådmannen mener likevel at det er nødvendig for å opprettholde et forsvarlig tjenestetilbud til en økende befolkning. Rådmannen vil presisere at gjeldsgraden vil stige i årene etter planperioden da en del nødvendige investeringer vil ligge der.



Figur 2 Brutto lånegjeld (eksklusive lån til videre utlån) i prosent av brutto driftsinntekter



Utvikling i lånegjeld

I 2016 budsjetteres det med et låneopptak på kr 142,2 mill., herav kr 61,8 mill. er låneopptak på VAR. Videre i planperioden tas det opp lån på kr 51,8 mill. i 2017 og kr 183,3 mill. i 2018. I 2019 er investeringsinntekter høyere enn investeringsutgifter, noe som bidrar til at det frigjøres midler som kan benyttes til ekstraordinært avdrag på lån i investeringsregnskapet. Startlån og mellomfinansiering av selvfinansierte byggeprosjekter kommer i tillegg. Rådmannen foreslår en låneramme på kr 40 mill. per år til startlån i perioden 2016-2019. Egenfinansiering av investeringer er på 52 % i 2016. I perioden 2017-2019 er egenfinansiering av investeringer på henholdsvis 86 %, 46 % og 100 %. Høy egenfinansiering skyldes ekstraordinære salg av eiendommer og investeringstilskudd fra Husbanken.

Frie inntekter

Det er budsjettert med en skatteinngang fra formues- og inntektsskatten til Sola i 2016 på kr 997,8 mill. Dette utgjør en forventet skatteinngang i 2016 på 137 % av landsgjennomsnittet, noe som er lavere enn gjennomsnitt for 2013, 2014 og 2015. Som følge av dette anslås en skattevekst i 2016 på 5,8 %. Det budsjetteres med frie inntekter for 2016 på kr 1.378,9 mill., som

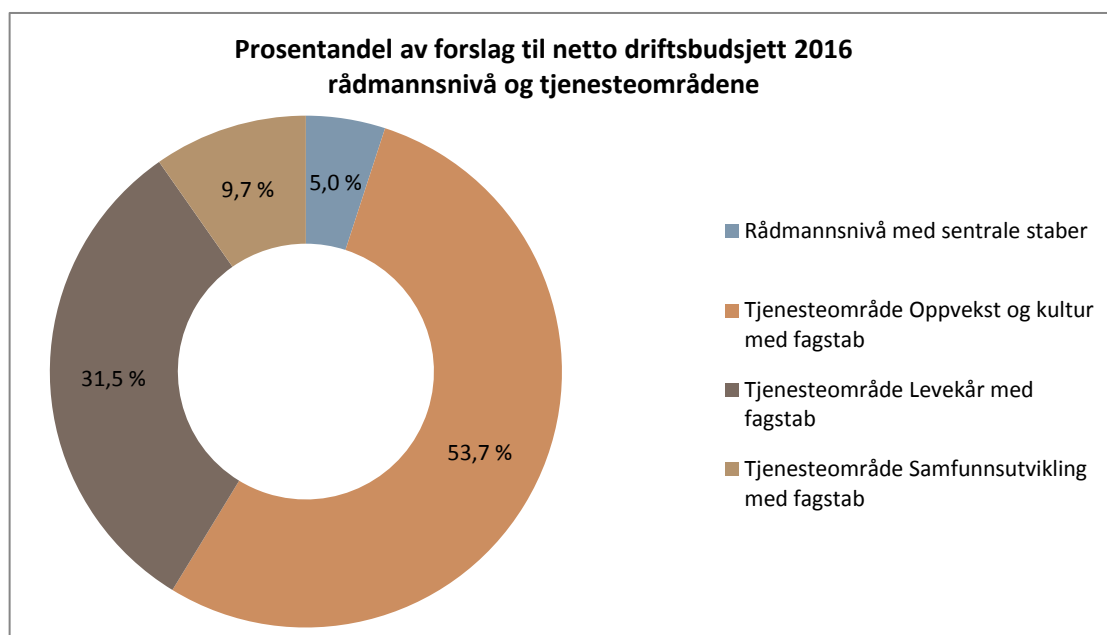
tilsvarer en vekst på 5,1 % i forhold til revidert anslag 2015.

Avgifter, gebyrer og egenbetalinger

Rådmannen foreslår å øke statlig regulerte egenbetalinger innen levekår og barnehage i tråd med forslag til statsbudsjett 2016. De øvrige egenbetalingene innen levekår, egenbetaling for kulturskole samt billett- og leiepriser for kommunale idrettsanlegg og gymsaler foreslås økt med 3 % i tråd med gjennomsnittlig lønns- og prisvekst. Foreldrebetaling for SFO foreslås økt med kr 100, for både 100 % plass og 60 % plass. VAR-gebyrene foreslås økt med 5 % på vann, 5 % på avløp og 2 % på renovasjon. Gebyrer for arealplan, oppmåling og byggesak foreslås økt med henholdsvis 5 %, 3 % og 13,9 %. Økningen på byggesak begrunnes i økte kostnader samt inndekking av framført underskudd fra 2014.

Prioriteringer i drift

Rådmannen foreslår tiltak tilsvarende kr 34,3 mill. i 2016. Innmeldte behov er større enn rådmannen har funnet dekning for. Tiltak er i hovedsak knyttet til demografi og tiltak hvor kostnader påløper uansett budsjettdekning. Figur 3 viser prosentvis andel av totalt netto driftsbudsjett 2016 på rådmannsnivå og tjenesteområdene eksklusive sentrale inntekter og utgifter, men inkludert forslag til økonomiske tiltak.



Figur 3



Eksempler på forslag til driftstiltak i 2016:

Oppvekst og kultur

- Demografikostnader skole kr 2,3 mill.
- Grannes ressurscenter og SFO kr 1,0 mill.
- Ekstratimer naturfag kr 0,4 mill.
- Kjøp av undervisningstjenester kr 1,0 mill.
- Økt tilskudd ikke-kommunale bhg. kr 3,0 mill.
- Økt tilskuddsgolv fra 98 % til 100 % kr 2,8 mill.
- Demografikostnader barnehage kr 7,8 mill.
- Eksisterende spes.ped. vedtak kr 0,8 mill.
- Administrativt ressurser barnehage kr 0,3 mill.
- Økt foreldrebetaling makspris kr -0,6 mill.
- Gratis kjernetid/red. foreldrebet. kr 0,6 mill.
- Økt bemanning helsestasjon kr 0,9 mill.
- Økt driftskostnad fagstab kultur kr 0,4 mill.
- Ferietilbud for barn og aktivitetsmidler Feelgood kr 0,4 mill.

Levekår

- Økt vederlagsbetaling institusjon kr 0,7 mill.
- Diverse økte kostnader kr 0,6 mill.
- Øyeblikkelig hjelp døgnhold kr 2,7 mill.
- Interkommunal smittevern kr 0,4 mill.
- Psykolog, netto kostnad kr 0,5 mill.
- Etabl. av veiledningstjeneste netto kr 0,6 mill.
- Red. kjøp av avlastningstjenester kr -0,7 mill.
- Økt legedekning Sola sjukeheim kr 0,5 mill.
- Sande dagsenter økt bemanning kr 0,2 mill.
- Kvalifiseringsprogr. økt stl.ressurs kr 0,3 mill.
- Flyktningeteam økt stillingsressurs kr 1,0 mill.
- Økonomisk sosialhjelp kr 3,0 mill.

- Videreføring av tiltak finansiert av folkehelsemidler kr 0,4 mill.
- Ergoterapi barn økt stillingsressurs kr 0,3 mill.

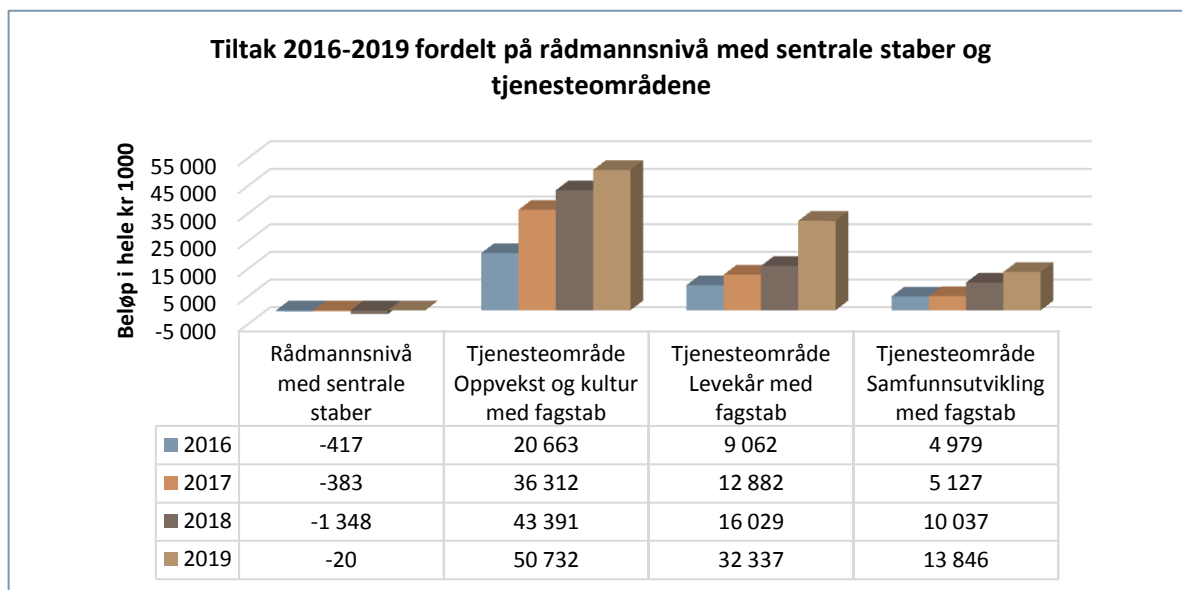
Samfunnsutvikling

- FDV-kostnader bygg som tas i bruk kr 1,2 mill.
- Rådgiver stab helårseffekt kr 0,4 mill.
- Regjeringens tiltakspakke for økt sysselsetting kr 2,5 mill.
- Økte leieinntekter lager i Risavika kr 0,8 mill.
- Deltid-stl. spes.arb. idrett og bad kr 0,2 mill.
- Arealplan ny fordelingsnøkkel skatte- og gebyrfinansiering kr 4,2 mill.

Rådmannen med staber

- Lønn og møtegodtgj. politisk nivå kr 1,1 mill.
- Bevilgningsreserve kommunestyret nulles ut kr -0,2 mill.
- Bevilgningsreserve ungdomsformål overføres til Fritid kr 0,25 mill.
- Kommunikasjonsrådg. 0,5 årsverk kr 0,3 mill.
- Beredskap 0,5 årsverk kr 0,5 mill.
- Driftsmidler beredskap og verktøy for befolkningsvarsling kr 0,3 mill.
- Implementering av FFF kr 0,4 mill.
- Interkommunalt arkiv i Rogaland kr 0,2 mill.
- Statliggjøring av skatteoppkreveren kr -1,8 mill.
- Opprettelse av rådgiver drift og vedlikehold trådløst nettverk, dekkes innenfor rammen.

Figur 4 viser forslag til tiltak 2016-2019 fordelt på tjenesteområdene og rådmannsnivå.



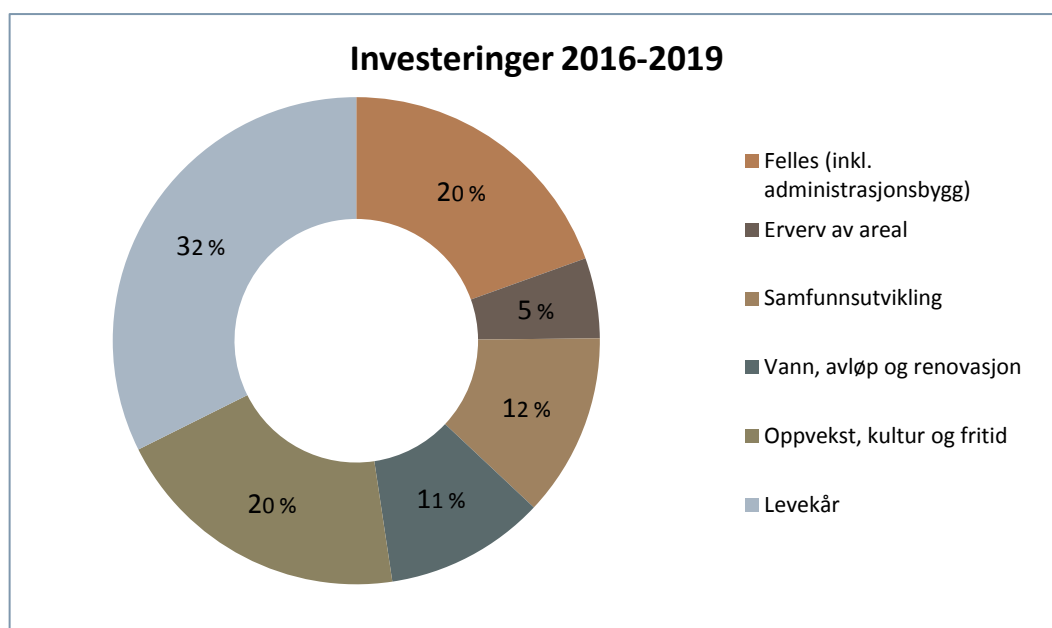
Figur 4



Prioriterte investeringer

Forslag til investeringsbudsjett 2016-2019 er på kr 1 311 mill., herav gjelder kr 131 mill. VAR og kr 76 mill. selvfinansierte byggeprosjekter. Totalt i planperioden settes det av kr 247 mill. til oppvekst, kultur og fritid, herav kr 190 mill. til utvidelse,

tilpasning, rehabilitering og nybygg av skoler. Det settes av kr 400 mill. til prosjekter innen levekår, herav kr 92 mill. til gjennomføring av vedtatt Boligsosial handlingsplan/Boligpolitisk handlingsplan og kr 276 mill. til nytt sykehjem.



Figur 5 Investeringer fordelt per område

Større investeringsprosjekter 2016-2019 med totale budsjettammer:

Oppvekst, kultur og fritid

- Ressurssenter Grannes skole, utvidelse (del 1), kr 103 mill., ferdig 2016.
- Skolebruksplan Sande skole, utbygging kr 18,5 mill., ferdig 2019.
- Skolebruksplan Håland skole, utbygging kr 14 mill., ferdig 2016.
- Skolebruksplan Storevarden skole, utbygging kr 8,4 mill., ferdig 2019.
- Skolebruksplan Sola skole, utbygging og rehabilitering kr 70 mill., ferdig 2016.
- Skolebruksplan Dysjaland, utbygging kr 30 mill, ferdig 2017.
- Ny skole Jåsund kr 202 mill., ferdig 2020.
- Erstatningslokaler kommunale barnehager, kr 85 mill, ferdig 2020/2021.

Levekår

- Nytt sykehjem Sola sentrum, kr 276 mill., ferdig 2018.
- Erstatning av utleieboliger K/T/B3 kr 12,5 mill., ferdig 2019.

- Erstatning av uleieboliger B05 kr 12,5 mill., ferdig 2017.
- Fire boliger med base Kjelsberg ring rus/psykiatri kr 23 mill., ferdig 2018.
- Småhus midlertidige/permanente kr 21,6 mill., ferdig 2019.
- Kommunale utleieboliger (gruppe 1), kr 21 mill., ferdig 2018.
- Kommunale utleieboliger (gruppe 2) kr 22,5 mill., ferdig 2018.
- Sola hybelhus, kr 10,2 mill., ferdig 2016.

Kommunens fellesområde og samfunnsutvikling

- Nytt rådhus kr 216,7 mill., ferdig 2019.
- Turveier kr 30,3 mill., ferdig 2018.
- Ny kirke Sola sentrum kr 99 mill., ferdig 2020/2021.
- Erverv av areal kr 66 mill.
- Skytehall Forus Bedriftsidrettsarena kr 13,1 mill., ferdig 2017.
- Infrastruktur regionalt sykkelanlegg kr 11 mill., ferdig 2018.
- VAR-sektoren kr 131,4 mill. i planperioden.



TABELL: HOVEDTALL

2016		2019
Antall Solabuer		
26 292	Per 01.01.2016 forventes det at Sola har 26 292 innbyggere med en økning til 28 977 ved utgangen av 2019. I planperioden er det lagt opp til en befolkningsvekst på 2,2 %.	28 977
Driftsbudsjett		
1 774 606	I rådmannens forslag til HØP 16-19 utgjør sum brutto driftsinntekter i 2016 kr 1,78 mrd., med en økning til kr 1,89 mrd. i 2019. Sum driftsutgifter utgjør 1,68 mrd. i 2016 med en økning til kr 1,75 mrd. i 2019. I tillegg kommer eksterne og interne finansinntekter og -utgifter.	1 887 936
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter		
3,0 %	Netto driftsresultat viser driftsoverskudd etter at renter og avdrag er betalt, og et uttrykk for hva kommunen sitter igjen med til avsetninger og egenfinansiering av investeringer. I forslag til HØP 16-19 har rådmannen budsjettert med et netto driftsresultat på 3 % i tråd med kommunestyrets vedtak ved behandling av HØP 15-19.	3,0 %
Total lånegjeld		
1 268 868	Sola kommunes lånegjeld, eksklusive startlån fra Husbanken for videre utlån samt lån til mellomfinansiering av selvfinansierte byggeprosjekt, utgjør kr 1,27 mrd. per 01.01.2016 og kr 1,23 mrd. per 31.12.2019. I tillegg kommer startlån og lån selvfinansierte byggeprosjekt som per 01.01.2016 er på henholdsvis kr 228,4 mill. og kr 363,4 mill. og per 31.12.2019 på kr 368,4 mill. og kr 117,1 mill.	1 230 443
Kapitalutgifter		
97 500	I kapitalutgifter inngår minimumsavdrag, avdrag utover minimumsavdrag etter kommuneloven samt renteutgifter innlån. Det er budsjettert med kr 44,2 mill. i minimumsavdrag, kr 19,4 mill. i avdrag utover minimumsavdrag og kr 33,9 mill. i renteutgifter innlån i 2016. I 2019 utgjør samlet sum kapitalutgifter i drift kr 148,5 mill. I tillegg er det i forslag til HØP 2016-2019 budsjettert med ekstraordinært avdrag i investeringsbudsjettet med kr 84,6 mill. i 2019.	148 500
Disposisjonsfond		
62 928	Disposisjonsfond per 01.01.2016 forventes å være tilsvarende saldo per 31.12.2014. Rådmannen har i forslag til HØP 2016-2019 ikke foreslått bruk av/avsetning til disposisjonsfond i planperioden.	62 928
Investeringer i planperioden		
294 947	Samlet investeringsbudsjett i planperioden er i overkant av kr 1,2 mrd. Selvfinansierte byggeprosjekt og startlån kommer i tillegg med 76 mill. I 2016 er det foreslått budsjettert med kr 295,0 mill. i investeringer eksklusiv selvfinansierte byggeprosjekt. Tilsvarende sum for 2019 er kr 234,2 mill.	234 225
Andel lånefinansiering		
48 %	Andel lånefinansiering i forslag til HØP 2016-2019 er på 48 % i 2016, 14 % i 2017, 54 % i 2018 og 0 % i 2019. Ekstraordinært eiendomssalg i 2017 og investeringstilskudd til nytt sykehjem i 2019 bidrar til økt egenfinansiering i planperioden.	0 %
Gjeldsgrad		
76 %	I forslag til HØP 2016-2019 legger rådmannen til grunn en gjeldsgrad eksklusiv startlån og selvfinansierte byggeprosjekt på 76 % i 2016, 74 % i 2017, 76 % i 2018 og 64 % i 2019. Dette er høyere enn kommunestyrets vedtatte målsetting om at gjeldsgrad på lang sikt ikke bør ligge over 60 %. Rådmannen vil presisere at gjeldsgrad vil stige i årene etter planperiode da en del nødvendige investeringer vil ligge der.	64 %

Beløp oppgitt i kolonnene 2016 og 2019 er beløp i hele kr 1000

Politisk behandling av Handlings- og økonomiplan 2016-2019:

Formannskapet 24. og 25. november 2015

Kommunestyret 17. desember 2015

Budsjettdokumentene finnes på: www.sola.kommune.no

